

Varnost in zdravje ljudi

VPLIVI PRI UPORABI TRDEGA GORIVA V KURILNI SEZONI

Doc. dr.
Drago Papler

Zaradi druginje bo v kurilni sezoni izjemen poudarek na uporabi trdega goriva. Varnost se začne pri rednem čiščenju in pregledovanju malih kurilnih naprav ter pri pravilnem kurjenju, od priprave drv do samega kurjenja. Pri gorenju trdih goriv prihaja do emisij delcev PM₁₀ v zunanjo okolico kurilnih naprav, kar vpliva na onesnaževanje zraka in posledično na zdravje ljudi.

ZAGOTOVITI VARNO KURILNO SEZONO

Ministrstvo za okolje in prostor (MOP) je v sodelovanju z Nacionalnim inštitutom za javno zdravje (NIJZ), Obrtno zbornico Slovenije (OZS) in Zbornico komunalnega gospodarstva pri Gospodarski zbornici Slo-

venije (GZS) 27. septembra 2022 organiziralo novinarsko konferenco ob začetku kurilne sezone. Sodelujoči so predstavili kakovost zunanjega zraka v času kurilne sezone, stanje preseganja delcev PM₁₀ ter vpliv, ki ga ima na zdravje ljudi. V letošnji kurilni sezoni je zaradi druginje izjemen poudarek na uporabi trdnega goriva.

Ker se srečujemo z energetske krizo z vidika oskrbe z energenti in porasta cen, bi posledično lahko številne kurilne naprave prešle na okoljsko manj prijazna goriva, kar bi vplivalo na slabšo kakovost zraka. Kurilna sezona prinaša povečano onesnaževanje zraka, povezano s kurjenjem.

Kurjenje v neučinkovitih kurilnih napravah je glavni vir onesnaženja z delci v zimskem času. Posebej problematično je nepravilno kurjenje in pa kurjenje z neustreznimi gorivi kot so na primer stari papir in karton, vlažni les, plastika, embalaža, tekstil in drugi odpadki. Oboje vodi do slabega izgorevanja in se pokaže neposredno kot gost temen dim iz dimnika. V jasnih zimskih popoldnevih se valeč dim zadržuje v plitvi plasti nastajajočega temperaturnega obrata in se sčasoma razprši po celem naselju. Takšno stanje v mestu in na vasi lahko povzroči že en sam neozaveščen kurjač.

PRESEGANJE DELCEV PM₁₀

Agencija Republike Slovenije za okolje (ARSO) v hladnem obdobju leta dnevno obja-

vlja napoved ravni delcev PM10 za Slovenijo, ki je namenjena napovedovanju in ocenjevanju kakovosti zunanega zraka ter analizi epizod onesnaženja. Da do preseganj mejne dnevne vrednosti za delce PM10 prihaja skoraj izključno v kurilni sezoni, je pokazala tudi večletna kemijska analiza delcev PM10.

Tanja Bolte, vršilka dolžnosti generalne direktorice Direktorata za okolje na Ministrstvu za okolje in prostor pravi, da se v dnevih, ko je presežena mejna vrednost, delež prispevka kurjenja lesa zviša v povprečju iz 30 % na 50 %. Neugodni vremenski pogoji, kot je temperaturni obrat, preprečujejo redčenje izpustov, zato se v slabo prevetrenih dolinah in kotlinah nabirajo večje količine delcev in drugih onesnaževal.

ZDRAVJU ŠKODLJIVE SNOVI V ZRAKU

Vsi smo izpostavljeni zunanemu onesnaženemu zraku, ki vpliva na zdravje celotne populacije. V njem so prisotne različne snovi, nekatere so zelo škodljive, tudi rakotvorne in mutagene, zato Svetovna zdravstvena organizacija ocenjuje, da je breme bolezni, ki ga lahko pripišemo onesnaženemu zraku, primerljivo tistemu, ki ga pripisujemo nezdravi prehrani in kajenju tobaka, od bolezni srca in ožilja, bolezni dihal, do pljučnega raka.

Majda Pohar, dr. med., specialistka higijene na Nacionalnim inštitutom za javno zdravje (NIJZ) je poudarila, da onesnažen zrak vsako leto povzroči milijone smrti in izgubljenih let zdravega življenja. Mednarodna agencija za raziskave raka ga je zaradi delcev PM10, ki nastanejo kot posledica gorenja fosilnih goriv, celo uvrstila v prvo skupino rakotvornih snovi.

SAMOZAŠČITNA RAVNANJA

Vsak uporabnik naj upošteva, da se dimniške požare, uhajanje dimnih plinov, zastrupitve in preveliko porabo goriva zagotavlja lahko samo s pravilno uporabo in vgradnjo peči, ustreznimi dokazili o izpolnjevanju emisijskih zahtev, rednimi preventivnimi dimnikarskimi storitvami in sprotnim odpravljanjem pomanjkljivosti, na katere opozori dimnikarska družba.

Simon Dovrtel, predsednik Sekcije dimnikarjev pri OZS, je dejal, da ima letošnja kurilna sezona zaradi draginje izjemen poudarek na uporabi trdnega goriva.

V Sekciji dimnikarjev pri Obrtni zbornici Slovenije in Komisiji za dimnikarsko dejavnost Zbornice komunalnega gospodarstva na uporabnike peči in dimnikov opozarjajo in priporočajo

uporabnikom samozaščitna ravnanja in preventivne nasvete in napotke.

Izpostavljajo, da naj bodo vse peči prijavljene dimnikarski družbi.

Če se uporabniki namenijo ponovno uporabiti peč, ki dalj časa ni delovala, naj pred tem dimnikarska družba opravi izredni pregled. Dimniki, čistilne odprtine in drugi deli naprav so lahko dotrajani ali pa so bili v stavbi izvedeni posegi, ki ogrožajo varnost.

Če uporabniki na novo vgradijo peč, je koristno, da se že pred tem posvetujejo z dimnikarsko družbo, da preverijo varne pogoje, po vgradnji pa mora dimnikar s prvim pregledom preveriti izpolnjevanje pogojev za varno in učinkovito delovanje.

Posebna pozornost je nujna v večstanovanjskih stavbah, kjer so ob uporabi peči poleg uporabnikov ogroženi tudi drugi stanovalci nad in pod njimi. Delovanje neprijavljene peči ali peči s pomanjkljivosti je lahko izjemno nevarno ravnanje.

Peči na tekoče in plinasto gorivo mora dimnikarska družba enkrat letno očistiti, pregledati in izmeriti emisije. Peči na trdno gorivo mora dimnikarska družba enkrat letno pregledati, čiščenje pa se opravi od dva do štirikrat v sezoni. Pri rednem delovanju klasične peči na drva ali štedilnik, kamina in podobno, lahko pomeni čiščenje na dva do tri mesece. Le s tem se prepreči morebitni dimniški požar, povečana poraba goriva in zamašitve dimnika ter peči.

Peči na trdno gorivo niso namenjene sežiganju odpadkov. V pečeh se lahko kuri samo zračno suho lesno gorivo - drva, pelete in sekance. ■

